

*Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Хмельницької обласної Державної адміністрації
ДНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей»*

Бесіда на тему:
***«Воскресіння Ісуса:
факт чи вигадка?»***

КЕРІВНИК ГУРТКА- Людмила КУЛАКОВА

С. Лісоводи
2023р.

Будучи дитиною, я дізнався безліч «дивовижних» історій про наші релігійні свята. Я дізнався, що на Північному полюсі живе товстун, який облітає навколо світу на оленячій упряжці й спускається по димоходу, щоб подарувати слухняним дівчаткам і хлопчикам подарунки на Різдво. Я дізнався про Великоднього кролика, який дарує шоколадні яйця тим самим слухняним дівчаткам і хлопчикам на Великдень. Коли я подорослішав, то усвідомив, що ці історії були милими, але не відбувалися насправді – спогад про них викликає в мене посмішку – і все ж я переріс їх.

Я також познайомився з іншими «історіями» про релігійні свята. У цих історіях пастухам явилися ангели, мудреці послідували за зіркою, і дитя народилося в яслах – ці історії лежать в основі Різдвяного святкування.

Напевно, самою драматичною була історія про смерть Ісуса на хресті, і його воскресіння на третій день – історія в основі святкування Великодня.

Друга підбірка історій здається не менш фантастичною за першу. Коли я виріс і усвідомив, що перша підбірка історій була не «зовсім» правдива, у мене виникло питання – а звідки мені знати, що Великодня історія відбувалася насправді? Зрештою, обидві підбірки переплетені з релігійними святами, обидві прославляють диво – і обидві однаково неймовірні! Це насамперед стосується Великодньої історії, яка стверджує, що на третій день після смерті Ісуса відбулося фізичне воскресіння, і він повернувся до життя. Це напевно найбільш неймовірна історія у всій релігії, яка підійшла б у якості заголовка для жовтої преси – «Померлий чоловік повернувся до життя». Чи могла ця історія відбутися насправді? Чи підкріплена вона якимись розумними доказами?

На ці питання не так просто знайти відповідь. Але, безумовно, над ними потрібно поміркувати, оскільки

вони прямо стосуються нашого власного життя. Адже найрозумніші, найсильніші, найбільш могутні і впливові з нас неминуче помруть, і не існує винятку для жодного з нас. Якщо комусь вдалося перемогти смерть, це має величезне значення і повинно викликати наш інтерес. Дозвольте мені коротко поділитися тим, що я дізнався за час вивчення і роздумів над цим питанням.

Історична довідка про Ісуса – з небіблійних джерел
Можливо, найкращим способом пошуку відповіді на це питання є опрацювання всіх можливих варіантів з метою виявлення найбільш логічного, – не складаючи передчасно думку про якийсь надприродне пояснення з позиції «віри». Незаперечним є той факт, що Ісус жив, був публічно страчений, а його смерть змінила хід історії. Для підтвердження цього не потрібно навіть звертатися до Біблії. У світській літературі міститься декілька згадок про Ісуса і його вплив на світ того часу. Давайте розглянемо дві із них. Римський сенатор-історик Тацит робить приголомшливу згадку про Ісуса, описуючи переслідування християн Нероном у 1-му столітті (65р. н.е.) як цапів-відбувайлів за Велику пожежу в Римі. Нижче його слова, написані в 112р. н.е.: «Нерон ... застосовував найвитонченіші тортури до людей, яких натовп називав християнами, і яких ненавиділи за їх мерзотності. Христос, від імені якого походить ця назва, був страчений Понтієм Пілатом, прокуратором Іудеї при Тиберію; але згубні забобони, пригнічені на певний час, знову почали прориватися назовні і не тільки в Іудеї, звідки ця смута бере початок, але і в місті Римі». Тацит, *Аннали* XV. 44

Цікавим у наведеній цитаті є підтвердження Тацитом тих фактів, що Ісус був: 1) історичною особою; 2) страчений Понтієм Пілатом; 3) до 65р. н.е. (час правління Нерона) християнська віра поширилася по всьому Середземномор'ю від Іудеї до Риму з такою

інтенсивністю, що римському імператору довелося якось втрутитися. Також зверніть увагу на те, що Корнелій Тацит висловлюється як вороже налаштований свідок, оскільки він вважав рух, розпочатий Ісусом, «згубним забобоном».

Йосиф був іудейським воєначальником та істориком, який писав для римських читачів. У своїх працях він коротко викладає історію іудейської нації від витоків до свого часу. При цьому життя й діяння Ісуса висвітлені так:

«У цей час жив мудрий чоловік ... Ісус ... хороший і ... добродішній. І багато людей з іудейської та інших націй стали його учнями. Пілат засудив Його на смерть через розп'яття. Але ті, хто став його учнями, не покинули його вчення. Вони повідомили, що Він явився їм через три дні після свого розп'яття і що Він воскрес». Йосиф Флавій, 90р. н.е. Старожитності XVIII. 33

Із нашого вибіркового знайомства з цими працями слідує, що смерть Христа була добре відомою подією, а його воскресіння проголошувалося в римському світі його учнями.

Історична довідка – з Біблії

Лука, лікар і історик доповнює подальші деталі до того, як ця віра поширювалася в стародавньому світі.

Наведемо витяг із його книги «Діяння Апостолів»:

... Надійшли священники, наставник храму й садукееї, незадоволені тим, що вони народ навчають та звіщають в Ісусі воскресіння мертвих, і наклали на них руки та й кинули їх у в'язницю... Побачивши сміливість Петра і Йоана та зрозумівши, що вони люди неписьменні й невчені, дивувались і спізнали, що вони були з Ісусом; ... і говорили: «Що нам із цими людьми робити?» Діяння Апостолів 4:1-16 (63р. н.е.)

... Тоді первосвященик і всі ті, що були з ним... наклали руки на апостолів і вкинули їх до громадської в'язниці...

розлютилися і задумали їх убити. ... Прикликавши апостолів, вибили їх і, заборонивши говорити в ім'я Ісуса, відпустили. Діяння Апостолів 5:17-40

Із цих подій видно, що власті міста докладали великих зусиль, щоб зупинити ці «згубні забобони» (як називав їх Тацит). Слід зазначити, що описані події відбувалися в Єрусалимі – тому самому місті, де всього кількома тижнями раніше був публічно страчений і похований Ісус.

Чи могло тіло Ісуса залишатися в печері?

Після огляду важливих історичних даних, ми готові розглянути можливі теорії відносно Христового воскресіння, яке нібито сталося. Почнемо з того, що ми маємо в своєму розпорядженні дві (і лише дві) альтернативи щодо тіла померлого Христа: або печера була порожньою у Великодній ранок, або в ній все ще знаходилося його тіло. Є тільки ці дві альтернативи – і жодних інших варіантів.

Давайте припустимо, що його тіло все ще перебувало в печері. Але при аналізі послідовності подій, записаних в історії, ми швидко наштовхуємось на труднощі. Навіщо було римським та іудейським лідерам в Єрусалимі вдаватися до таких крайніх заходів, щоб припинити роздмухування факту воскресіння, що нібито відбулося, якщо тіло все ще перебувало в печері неподалік від місця, де учні публічно проголошували Христове воскресіння? На місці одного з лідерів, я б дочекався заключної фрази в промові учнів, а потім продемонстрував би усім тіло Христа. Таким способом я б знищив на корені цей рух, що зароджувався, і мені не довелося б кидати когось у в'язницю, катувати і піддавати мученицькій смерті. Також майте на увазі, що тисячі людей повірили в фізичне воскресіння Ісуса в Єрусалимі в той час. Якби я був серед цієї юрби, слухаючи Петра і розмірковуючи в подиві, чи можна

вірити цій неймовірній новині (все-таки ця віра дісталася ціною гонінь), я б принаймні пройшовся до печери в обідню перерву, щоб на власні очі переконатися, чи знаходиться там досі тіло. Якби тіло Христа все ще було в печері, цей рух не знайшов би стільки прихильників у такому ворожому оточенні, яке мало настільки викриваючі контрдокази на руках. Тож версія про знаходження тіла Христа в печері суперечить здоровому глузду. Цю версію не можна розглядати серйозно.

Чи могли учні викрасти тіло?

Звичайно, це не доводить факт воскресіння – є й інші хороші пояснення порожній печері, окрім воскресіння. Однак, будь-яке пояснення щодо відсутності в ній тіла повинно враховувати наступні деталі: римську печатку над печерою, римську охорону перед печерою, величезний (вагою 1-2 тонни) камінь, що закривав вхід до печери, 40 кг бальзамуючого засобу на тілі. Даний список можна продовжувати. Розмір статті не дозволяє нам розглянути всі фактори і сценарії для пояснення відсутності тіла, але найбільш імовірним поясненням завжди вважалося те, що учні самі викрали тіло з печери і сховали його, що дозволило їм вводити в оману інших. Давайте припустимо саме цей сценарій, не беручи до уваги складнощі з поясненням того, як збентежена група учнів, що рятувалася втечею при арешті Ісуса, змогла возз'єднатися і придумати план для викрадення тіла, обвівши навколо пальця римську охорону. Вони мали зламати печатку, відсунути величезний камінь і зникнути разом із забальзамованим тілом – не залишивши жодних слідів. Припустимо, що їм вдалося це зробити, потім увійти на світову арену й започаткувати релігію, засновану на своєму обмані. Багато з нас сьогодні вважають, що мотивом для перших учнів служила необхідність проголошувати братерство і любов серед

людей, а смерть Христа і (духовне або метафоричне) воскресіння прискорило це послання. Але якщо ми подивимося на розповідь Луки і Йосифа, то побачимо, що спірним питанням було «навчання апостолами людей і проголошення в Ісусі воскресіння мертвих». Ця тема є першочерговою у їх працях. Відзначте, якої важливості надає апостол Павло питанню воскресіння Христового: Я бо вам передав найперше те, що й сам прийняв був: що Христос умер ... що був похований, що воскрес третього дня ... що з'явився Кифі, потім дванадцятьом; А коли Христос не воскрес, то марна проповідь наша, то марна й віра ваша. Коли ми надіємося на Христа лише в цьому житті, то ми – найнещасніші з усіх людей. Коли я зо звірами боровся в Ефесі, яка мені по-людському користь, коли мертві не воскресають? Будем їсти та пити, бо ми завтра вмерем!... І до Коринтян 15: 3-32 (57 р. н.е.)

Дуже чітко (принаймні, у своєму розумінні) учні ставили важливість воскресіння Христа і свої свідчення про це в центр свого послання. Тепер припустимо, що це все неправда – і що учні дійсно вкрали тіло, тому контр свідощтва щодо їх послання не могли б зупинити їх. Можливо їм би вдалося обдурити світ, але їм самим було б відомо, що вони проповідують, пишуть праці і створюють глибоке соціальне потрясіння заради того, чого не було. І все ж цій місії вони віддали свої життя (буквально). Навіщо їм було це робити – ЯКЩО вони знали, що вона заснована на неправді? Люди віддають свої життя з певних мотивів (вагомих або інших), тому що вони вірять у мотив, який за цим стоїть, або тому, що очікують якоїсь віддачі. Взяти терористів-смертників на Середньому Сході. Це, безсумнівно, найяскравіший приклад безмежної вірності мотиву в сучасному світі – яка веде до їх власної смерті і смерті інших людей. Ми можемо не підтримувати цей мотив – але з усіх людей

вони беззаперечно вірять у причину, по якій приносять себе в жертву. Вони йдуть на крайні заходи, тому що вірять, що потраплять у рай після смерті в якості нагороди за свою жертву. Ця віра може бути хибною – але принаймні вони самі вірять у це – інакше вони б не поставили так рішуче своє життя на карту. Різниця між терористами-смертниками і ранніми учнями в тому, що перші не в змозі фактично перевірити істинність своєї віри, як це зробили учні. Якби вони вкрали тіло і сховали його, з усіх людей вони б знали, що воскресіння – це вигадка. Подивіться, з їх власних слів, яку ціну вони заплатили за поширення свого послання – і запитайте себе, чи заплатили б ви таку ціну заради цілковитої вигадки.

Нас тиснуть звідусіль... ми в труднощах... нас гонять... ми повалені... наша зовнішня людина занепадає... в працях... в тюрмах, під ударами надмірно, у смертельних небезпеках часто. Від юдеїв я прийняв п'ять раз по сорок (ударів) без одного; тричі киями мене бито, раз каменовано, тричі корабель зо мною розбивався; ... у річкових небезпеках, у небезпеках від розбійників, у небезпеках від земляків, у небезпеках від поган, у небезпеках у місті, у небезпеках у пустині, у небезпеках на морі, ... у праці та втомі, в недосипаннях часто, у голоді та спразі, часто в постах, у холоді й наготі! Хтось слабкий, а я не слабкий? II до Коринтян 4: 8–6:10; 11:24-29

Чим більше я думаю про непохитний героїзм протягом їх життя (жоден із них не зламався в кінці і не «зізнався»), тим більш неможливим я знаходжу той факт, що вони не вірили щиро в те, що проголошували. Але якщо вони вірили в це – вони ніяк не могли самі викрасти і позбутися від тіла Христа. Один із найбільших кримінальних юристів, що навчав студентів Гарварду

методам виявлення слабкостей у свідків, зробив наступний коментар щодо цього питання: «Аннали військових дій навряд чи містять приклад такої героїчної твердості, терпіння й непохитної хоробрості. У них були всі можливі мотиви для ретельного перегляду основ своєї віри і доказів великим фактам і істинам, які вони стверджували» Грінліф, 1874. Розгляд показань свідків чотирьох євангелістів за правилами доказування, що застосовуються в судах правосуддя, стор. 29

Сюди також відноситься мовчання з боку ворогів учнів – іудейських або римських. Ці вороже налаштовані свідки ніколи серйозно не намагалися розповісти «істинну» історію, аби вивести учнів на чисту воду. За твердженням Д-ра Монтгомері:

«Це підкреслює надійність свідчення про воскресіння Христа, яке було представлено одночасно в синагогах – всупереч опозиції, серед ворожих перехресних допитів, які, безсумнівно, знищили б цю справу ... якби факти говорили про зворотнє» Монтгомері, 1975. Правові роздуми і християнська апологетика, стор. 88-89

У такому короткому дослідженні неможливо охопити кожен аспект даного питання. Однак непохитна рішучість учнів і відсутність відгуку від вороже налаштованих свідків-сучасників говорять самі за себе, – що імовірно Христос воістину воскрес, і це питання вимагає серйозного і вдумливого дослідження.

Воскресіння є кульмінацією Євангелія. Один із способів більш вдумливо поміркувати над воскресінням – це зрозуміти його в біблійному контексті. Для початку непогано ознайомитися зі Знаками Авраама і Мойсея. Хоча вони жили більш, ніж за тисячу років до Ісуса, події, що відбулися з ними, є пророчим передбаченням неминучої смерті і воскресіння Ісуса.